

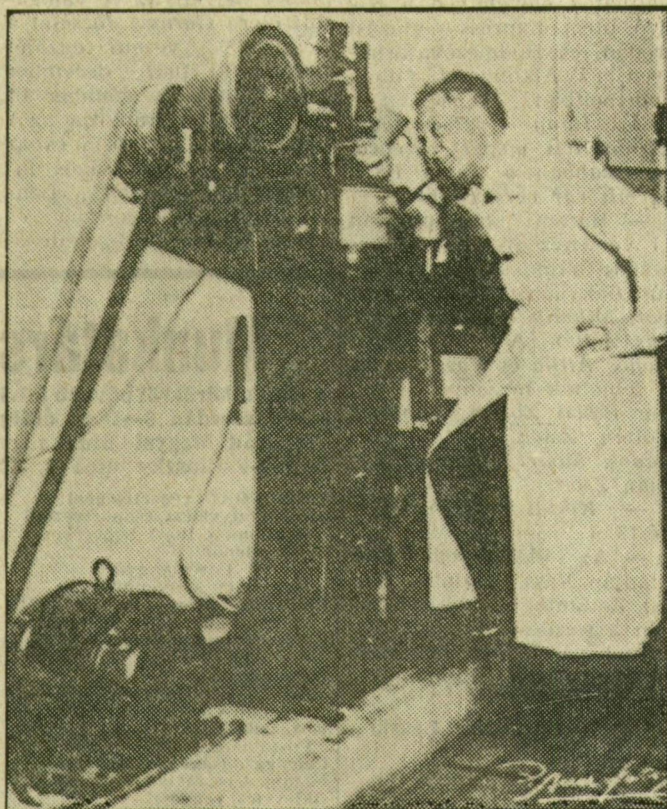
A Nobel-díj-átadás évfordulója

Nemzetközi kongresszus Szegeden

A csontok, a fogak, az erek, a kötőszövetek épségének, a szervezet működésének nélkülözhetetlen anyaga; az ellenálló képesség fokozója; életünk legismertebb vitaminja az, amit narancs- és citrom levéből, zöldpaprikából, káposztából, valamint a mellékvesekéregből izolált. A C-vitamin előállításáért és a biológiai égesfolyamatok terén tett felfedezéseit kapta meg a Nobel-díjat. A magyar származású, amerikai biokémikus, Szent-Györgyi Albert ötven esztendővel ezelőtt — 1937-ben — vette át a tudósoknak járó legmagasabb elismerést. Még hozzá abban az időszakban tüntették ki egyedülálló felfedezéseit, amikor itt Szegeden, az orvosvegytani intézetben dolgozott professzorként.

Hálás kötelességének tesz eleget a kerek évfordulón a Szegedi Orvostudományi Egyetem orvosvegytani intézete, a kiváló tudós egykori munkahelyének kollektívája, amikor ez alkalomból megrendezi négynapos szimpóziumát, az eseményt a világszerte ismert és elismert kutató emlékének szentelve.

Szent-Györgyi professzor kutatásai mind a mai napig kisugároznak az orvostudomány szinte valamennyi területére, de elsősorban nagy hatással vannak a fehérjekutatásokra. Ezért választották az emlékülés létrehozói a peptidok — az aminosavak és fehérjék közötti építőkövek — kutatásai terén elért újabb eredmé-

Szent-Györgyi Albertől készült, eddig még nem publikált fotó. Szegeden készítette 1938-ban Auer Lajos fényképészmester.

nyek bemutatását a szimpózium témájává.

A világ minden tájáról hozzánk érkező — másfél száz — biokémikus, biológus, gyógyszeripari szakember között ott vannak Szent-Györgyi professzor munkatársai, tanítványai is. Közü-

lük néhányan — Straub F. Brunó, Fodor Gábor, Guba Ferenc — idézte fel az egykori pályatársához fűződő emlékeit, tegnap a szimpózium nyitányaként megrendezett tudományos emlékülésen.

K. K.

Az alsó tagozatos osztályokban

Új vonások a matematikaoktatásban

Az új tanévben a hazai általános iskolákban már mindenhol a korrigált matematikai tanterv szerint folyhat az oktatás; az átrendezett tananyagot és újraértékelt követelményrendszert, illetve az ezekre vonatkozó információkat tartalmazó útmutatókat minden iskola, illetve pedagógus megkapta. Felkészülésüket ezenkívül a pedagógiai intézetek által szervezett tanfolyamok, s a szaksajtóban megjelent tájékoztató anyagok is segítettek.

Miként azt az Országos Pedagógiai Intézetben elmondták, az 1984-ben megkezdett tantárgyi-tankönyvi korrekció egyik legnagyobb változást igénylő feladata az alsó tagozatos matematika tantervének és oktatási segédleteinek módosítása volt. Az 1978-ban bevezetett matematika-tanterv ugyanis — bár koncepciójában és módszerében korszerűbb volt, mint a hagyományos számtan — sok tekintetben elhibázottnak bizonyult. A pedagógusok visszajelzései, a tanulók számolási készségének problémái egyaránt nyilvánvalóvá tettek, hogy a jelenlegi időkeretben, a közoktatás mostani feltételei között a tananyag túlméretezett, nem számol a tanulók eltérő adottságaival, fejlődési ütemével, s nem ad elegendő időt a gyakorlásra, az ismeretek megszilárdítására.

Általános tapasztalat volt, hogy hiányzott egy-egy anyagresz előkészítése a megelőző osztályokból: így például a számolási készségekből a tanterv kevesebbet követelt meg az első két osztálytól, mint amire a harmadik-negyedik osztályban szükség volt. Hiányzott továbbá a tananyag kellő súlypontozása, tisztázatlan volt egyes anyagresz szerepe: így nem volt elegendő egyértelmű és áttekinthető

a tanterv anyaga és követelménye. Ugyanakkor nehézséget okozott, hogy a taneszközök, a segédanyagok, a tankönyvek sem illeszkedtek pontosan a tantervhez. Kevés volt az ismeretek gyakorlására, alkalmazására vonatkozó feladat, kevés a gyakorlati probléma, s a feladatok megfogalmazása sokszor nehézkes, a gyerekek ismeretkörét meghaladó volt.

E hiányosságokat és hibákat segített kiküszöbölni most a korrekció, amelyet az OPI munkabizottságai, különböző szaktanácsadó testületek, valamint gyakorló pedagógusok bevonásával végeztek el. Az új alsó tagozatos matematika nagyobb figyelmet fordít a fokozatosságra, az anyagreszek egymásra épülésére, így különösen a II. és a III., valamint a IV. és az V. osztály közötti átmenet kidolgozására. Lehetővé teszi az ismeretek jobb elmélyítését, s az új típusú matematika mellett nagyobb szerepet kapnak a hagyományos számtani műveletek.

A tananyag túlméretezettségét két módon próbálták kiküszöbölni: egyfelől bizonyos anyagreszek elhagyásával, illetve tartalmának szűkítésével, valamint egyes ismeretek funkciójának, a súlypontoknak a jobb megjelölésével. Ugyanakkor a követelmények nem csökkentek, sőt — például a számolási készségekre kapcsolatban — szigorúbbá váltak. A tanterv mindegyik évfolyam tananyagában hangsúlyosabb szerepet biztosít a számfogalom alakításának, a szöveges feladatoknak.

Az I—IV és V—VII. osztály matematika tantervének útmutatóit már a következő tanévben követik a módosított segédanyagok, tankönyvek is. Folyamatosan jelennek meg egyébként a többi általános iskolai tantárgyhoz is a módosított, korrekciós mozzanatok tartalmazó útmutatók, illetve tankönyvek: így például kisebb változásra kerül sor történelemből, földrajzból, fizikából, magyar nyelv és irodalomból. (MTI)

Akciónap a békéért

A békéért és a biztonságért folytatott harc címmel akciónapot rendeztek kedden, az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének székházában. A béketalálkozót Füzi István, az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének főtárháza nyitotta meg. Ezt követően Sztanyik B. László, az Országos Béketanács elnöke mondott ünnepi beszédet. Előjáróban emlékeztetett arra, hogy 48 esztendővel ezelőtt éppen ezen a napon, szeptember 1-jén tört ki a második világháború. A továbbiakban szólt arról, hogy a múlt év

októberében Reykjavikban a két vezető nagyhatalom képviselői történelmi jelentőségű javaslatokat terjesztettek elő, de mégsem sikerült megegyezniük, elsősorban az Egyesült Államoknak az úgynevezett stratégiai védelmi kezdeményezés (SDI) folytatásához való ragaszkodása miatt. Sajnos, az eddig létrejött megállapodások — mondotta — csak a fegyverzet további fejlesztésének felső határát rögzítették, ám a fegyverkezési verseny tovább fokozódott, a világháború kiroreségének veszélye máig sem szűnt meg.

Közművelődésünk lehetőségei

A sok egyéb eszköz mellett statisztikai adatokkal is lehet bizonyítani, hogy a műveltség állapota nagy mértékben meghatározza a tudományos-technikai fejlődés irányát és ütemét; a gazdaság előrehaladásának lehetőségeit. Már-már unásig ismételjük a kézenfekvő tapasztalatot, hogy az alig-alig művelt, az igények tekintetében is visszamaradott emberekkel minőségi terméket előállítani nem lehet. Úgy sem, ha az embereknek nincs lehetőségük arra, hogy munkaidejük után kellő módon és mértékben kikapcsolódhassanak, hogy a következő napra akkumulálódjanak, szellemileg és érzelmileg feltöltődhessenek. A közhangulat — ha úgy tetszik: a politikai közérzetet — tudja kedvező vagy kedvezőtlen irányba befolyásolni a fenti feltételek léte vagy hiánya. A megoldás előadására nem lehet indok, sem mentség.

A klasszikus mondás szerint, aki fát ültet, az a jövőre gondol. Manapság kevés fát ültetünk. A ma, a pillanatot a fontos, az azonnal jövedelmet eredményező gazdasági siker. Így aztán a termelő üzemek — enyhén szólva — nem sokat törődnek a mindennél nagyobb hasznot hozó (kétségtelen, hogy nem holnap, hanem két-három, akár öt-tíz év múlva megterülő) beruházással, a szellemi tőkebefektetéssel.

Ha a világ műszaki-technikai színvonalától végérvényesen nem akarunk elmaradni, akkor a műveltségre is hangsúlyt kell helyeznünk. Megfellebbezhetetlen tényekkel lehet bizonyítani, hogy ma is a tudás a legjobban konvertálható befektetés. Minden tekintetben. Sorokon keresztül lehetne most azoknak az országoknak a nevét felsorolni, amelyek az elmúlt évtizedekben úgy döntöttek, hogy öt-tíz évig elsősorban azzal foglalkoznak, hogy megalapozzák a műveltség alapokra ható felépítményét, és hozzá a kellő színvonalú, a világ ilyen irányú napi változásaira érzékenyen reagáló infrastruktúrát. Ennek megteremtése után soha nem látott ütemben indultak el, s tudták meghódítani a gazdasági világpiacon, lehetnek érdemi meghatározói az egyetemes tudományos-technikai forradalom előrehaladásának. Hogy ez mi is megtegyük, még nem teljesen késő ugyan, de lehetőségeink ennek véghezviteléhez szinte óráról órára csökkennek. Sok év tapasztalata igazolja, hogy csupán arról, hogy az emberi kultúra társadalomépítő, a fejlődést elősegítő és alapjaiban meghatározó erejét mindenhol és mindenki megértse.

Az elvek azonban csak akkor válhatnak valósággá, ha azok színtereit is megteremtjük, s folyamatosan gondozzuk, például a közművelődési házakat.

De hát egyáltalán kell ma művelődési ház? Ha más nevet illetjük, talán mindenki figyelmét felkelti, szimpátiáját elnyeri. A művelődési háznak ugyanis mára igazi „közösségi ház”-zá kell változnia. A helyi közélet fórumának foglalatává. Ahol a községi, a városi kerület minden, nagyobb tömeget vonzó rendezvényét illő környezetben meg lehet tartani. Tanács- és falugyűlést, párttertekezletet, és közérdeklődésre számot tartó ismeretterjesztő előadást, tudósüzrest és tanácsai választást, ünnep előtti zsbívbásárt és mozielőadást. A művelődési házak jelentős hányada ilyen feladatok ellátására nem alkalmas... Mégis, viszonylag minimális költséggel meg lehetne teremteni modernizálásuk feltételét.

A kialakított közösségi házakat a csendes hétköznapiokon is tartalommal, ha úgy tetszik: étellel szükséges megtölteni. A fenntartó tanácsok az elmúlt években — hol drasztikusan, hol csak mérsékelten, de — költségvetésükben elsősorban a művelődésben takarékoskodtak, miközben a helyi tanácsok kötelessége és felelőssége, hogy az állampolgárok művelődéshez (kultúrához, szórakozáshoz stb.) való jogát hogyan és miképpen (s főleg: miből!) biztosítsák. A korábbi évekhez, évtizedekhez képest széles körű önállósággal gazdálkodhattak, a kérdés csupán az, jól tudnak-e ezzel a szabadsággal élni, sáfárkodni.

Kérdés az is — és meggondolandó —, hogy mindezeket a feladatokat kivel hajtja, hajtják végre? A közművelődés az a terület, amely (iskolai vagy szakmai tekintetben) ugyan felsőfokú végzettséget követel, ezt azonban eddig csak részben tudták megvalósítani. A helyi tanács tehet a legtöbbet azért, hogy rátermett, tapasztalt, a feladatot ellátni képes népművelőt, könyvtárost alkalmazzon. S hogy miből? Sok helyütt meg tudták már oldani, korábban is. Mert le kell szőgeznünk: a közművelődésben dolgozni politikai munka. Ezt csak hivatásszerűen, felkészülten lehet tenni. S rátermettséget is igényel. Sok év tapasztalata igazolja, hogy másképpen nem megy. (Köz)művelődésünk jeleneről, jövőjéről; valamennyiünk jövőjéről van szó!

Nemesi László

Magányos biciklista

Jorgos, a béke követje

Nemes dolog, ha valaki kitűz maga elé egy célt, olyat, amelyet az ideig senki sem, vagy csak kevesen értek el. Gondolom: csodálatos az az érzés, amikor az önkéntes vállalkozó teljesíti a magának kiszabott feladatot. Emlékezzünk csak a magyar hajósokéinkra, a norvég vízivándorra, negyedszázakra, csatornaúszókra! Bebizonyították a „lehetetlent”, igazolták, hogy az ember teljesítőképesége szinte végtelen.

Különösen nemes dolog az, ha az ember magapróbálása közben nemes célt is harcol. Ilyennel találkoztam Szegeden. Ő Jorgos. Egyszerűen így, görögösen nevezte magát, pedig nem Hellás fia: francia fiatalember Eszperantó nyelven beszél, a béke követének vallja magát. A világ nyelvi problémáit izgatják. Fogadták őt Párizsban, az UNESCO-központban, Genfben, az ENSZ-székházban, ott is erről beszélgettek. Világosan kifejtették, hogy a kommunikációhoz való jog is emberi jog, s azt akarják, hogy mindenkinek legyen lehetősége megtanulni az eszperantót, s így mindannyian szót értsenek az egész világon.

Röviden elbeszélgettünk. — Mit csinál Szegeden? — Bementem a város házára, megnéztem néhány esküvőt. Az anyakönyvvezető irt is az aranykönyvembe méltató mondatokat. — Mi, magyarok azt mondjuk, hogy a franciák a legszebbek a világban. Milyennek látja a szegedi lányokat? — Nem sok időm volt külnézni, de annyit láttam, nagyon csinosak. — Mennyit kerekedett ed-

dig, hány kilométer van még Amerikában használatosak hátra? — Miért a múlt idő? — 13 ezer 300 kilométert — A bambuszt magam terpedáloztam, és van meg 7 ezer, hogy december 13-án Párizsba érjek. — Mennyit öregedett az úton? — Úgy hiszem inkább fiatalodtam. — Hova tovább? — Néhány óra múlva Bukarest felé indulok, majd Bulgárián át Isztambulba. * — A 32 éves Jorgossal Rátam, utána pedig bambusz-ból készítettem hangszereket, olyanokat, amelyek Dél-

Acs S. Sándor